

Fiskebæk Sø ligger som en blå perle i et hav af hvede

Mirakel! Der ligger søen som en fin himmelblå plet, omgivet af gule smørblomster med en klat hvide vandrunkler i det ene hjørne, midt i de gyldne hvedemarker, vel 100 x 100 meter – altså kun en skygge af dens gamle størrelse, men alligevel.

Her er plads til et par viber, nogle hættemåger, blishøns, gråstrubet lap-pedykker, en strandskade, og nattergalen skråler i krattet. Angiveligt etableret af godsejeren på Gedsergård.

Og sådan forholder det sig.

I 2003 gravede godsejeren det 1 hektar store vandhul, der ligger og funkler sådan en sommerdag i midten af den oprindelige sænkning på godt 20 hektar i de uendelige marker. Her var der en lavvandet sø for 150 år siden. Det lille vandhul, der gør det ud for en sø i dag, har godsejeren oprettet med 50.000 kr. i tilskud fra det daværende Storstrøms Amt.

Elektrificering

Detaljerne omkring den oprindelige tørlægning af Fiskebæk – eller Stavreby – Sø fortæller sig i de mere dunkle årtier af 1800-tallet.

Vi ved dog, at den store landvindingsmand, godsejer Edward Tesdorpf, der tog initiativ til afvandingen af Bøtø Nor, købte Gedsergård i 1847. Han gik straks i gang med at modernisere og effektivisere landbruget, og den 22 hektar store sø blev tømt for at ligge som en fugtig eng fra slutningen af det 19. århundrede. Afvandingen foregik ved hjælp af et pumpeanlæg, der sendte vandet videre mod øst til Bøtø Nors landkanal.

Sådan var tilstanden også i 1940, men pumpeanlægget var kun lidet bevendt. Faktisk virkede det ikke.

Samme år skiftede Gedsergård ejer, og Axel Valdemar Tesdorpf havde dårligt nok sat sig til rette i godsejerstolen efter sin mor Agnete Brun, før han sendte bud efter Hedeselskabet,

hvis kulturtekniske afdeling blev anmodet om at undersøge forholdene og udarbejde et forslag til en mere effektiv afvandning. I november 1940 havde Rigsdagen vedtaget loven om statsstøtte til landvinding, og det var underforstået, at godsejer Tesdorpf ville søge støtte til et projekt.

Projektforslaget lå klar 21. marts 1941. Det anbefalede et elektrisk pumpeanlæg samt en uddybning af de eksisterende afvandingsgrøfter. Prisoverslaget lød på 18.500 kr. (413.700 kr. i 2013-værdi).

Fem dage senere ansøgte godsejer Tesdorpf Statens Landvindingsudvalg om økonomisk støtte til arbejdet. Efter forskellige ændringer i projektet, der nu ville omfatte 31 hektar og medføre en samlet udgift på 23.500 kr., var landvindingsudvalget parat til at yde 60 procent i tilskud. Forudsætningen var dog, at godsejeren selv på forhånd betalte 10.000 kr. til »omlægningen til elektrisk drift«, dvs. til en luftledning fra Falsters Højspændingsværk.

Det var godsejeren ikke parat til. I et brev 24. november svarede han, at »jeg har opgivet gennemførelsen af afvandingsprojektet, da jeg ikke mener, at omkostningerne står i forhold til forbedringen«.

Sagens akter hos Statens Landvindingsudvalg afslører dog en anden historie.

På landvindingsudvalgets 10. møde, 24. juli 1941, havde man kaldt sagen »tvivlsom«, og ifølge referatet udtrykte udvalgsformanden, der var departementschef i Landbrugsministeriet, sin mistanke om det virkelige formål med godsejerens ansøgning, nemlig at få elektricitet ført frem til gården. Formanden sagde om ansøgningen: »Skal vi ikke afslå den? Jordarbejderne og kanalarbejderne er sikkert kun lavet for at få den elektriske pumpe igennem«. Man blev dog enige om at tilbyde et mindre tilskud – eller som formanden dikterede: »kun tilskud til udgifterne bortset fra pumpestationen«.

Fiskebæk Sø

Oprindeligt lavvandet engsø på 22 hektar, syv kilometer nord for Gedser. Afvandet sidst i 1800-tallet. Også kendt som Stavreby Sø.

Lille naturgenopretning af 1 hektar vandflade i efteråret 2003 med offentlig støtte.

Kortene er fra ca. 1820, 1887 og 1995.

Guldborgsund Kommune.

Koordinater: 6059790, 686722.

Som en kuriøs detalje ved administrationen af statsstøtteloven bør det nævnes, at Hedeselskabets projekt var udarbejdet af selskabets ingeniør Erik Steenstrup, og selvsamme ingeniør

Det lille krat bag den endnu mindre sø er stort nok til at huse en syngende nattergal, når kratet ligger i Østdanmark, hvor bestanden af den populære sangfugl er tættest. Foto: Frank Wille.

deltog også i behandlingen af gods-ejer Tesdorps ansøgning. I foråret 1941 var Steenstrup blevet »udlånt« fra Hedeselskabet som sekretær for Statens Landvindingsudvalg.

Penge i kassen

Tres år senere ansøgte godsejeren på Gedsergård atter det offentlige om en økonomisk håndsrækning. Nu var det Axel Tesdorps datter, Ida Me-

rete Emmy Tesdorph (1946-2006), der stod som ejer af gården.

Ansøgningen, der var dateret 6. september 2001, til Storstrøms Amt gik på et tilskud til at etablere en 1 hektar stor sø i lavningen efter den gamle Fiskebæk Sø. Angiveligt skulle søen etableres for at ophjælpe en lokal bestand af grønbroget tudse.

Godset havde indhentet et tilbud fra en erfaren entreprenør, der skulle have 114.960 kr. excl. moms for gravearbejdet. Ansøgningen lød på 38.000 kr. (48.200 kr. i 2013-værdi). Beløbet svarede til en tredjedel af udgiften.

Der blev givet landzonetilladelse til projektet, men i amtets naturforvaltningsgruppe sagde man nej.

Begrundelsen var tredelt: projektet var dyrt, amtets begrænsede midler til søer og vandhuller kunne udnyttes mere effektivt andre steder, og en egentlig naturgenopretning af den oprindelige Fiskebæk Sø var prioriteret i amtets regionplanlægning. Det blev understreget i afslaget, at man »meget gerne vil deltage aktivt og økonomisk i et egentligt naturgenopretningsprojekt«, men altså ikke i godsets miniprojekt.

To år senere var man kommet på andre tanker. Nu var det amtet, der 17. juli 2003 skrev til Gedsergård for at høre, om der var interesse for et vådområdeprojekt efter Vandmiljøplan-loven eller måske et »væsentlig mere omfattende naturgenopretningspro-

jekt« i forhold til de større landskabelige, kulturhistoriske og ikke mindst naturmæssige værdier. Ud over grønbroget tudse var der nu også rapporteret om engsnarre fra området.

Nu gik det pludselig stærkt. Fem dage efter brevets modtagelse blev der holdt møde, og 1. august meddelte godset, at nu gik man i gang. Den gamle vildtremise ville blive fjernet, og vandhullet på 100 x 100 meter ville blive gravet inden udgangen af august. Man takkede samtidig for amtets tilsagn om at yde et tilskud på 50.000 kr. (60.660 kr. i 2013-værdi).

Og sådan blev det. Inden årets udgang lå den lille sø på 1 hektar og blinkede. At den kun er en tyvendedel af den gamle Fiskebæk Sø gør den ikke mindre charmerende, om end den naturhistorisk nærmest var helt uden betydning.

KILDER

»Fiskebæk Sø«. J.nr. 8-70-52-0-395-2-2001. Teknik- og Miljøforvaltningen. Storstrøms Amt.

Forfatterens besøg på lokaliteten, 28. maj 2005 og 7. august 2008 (foto).

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 146. Rigsarkivet.

Statens Landvindingsudvalg, 10. plenarmøde, 24. juni 1941. Rigsarkivet.

Steenstrup, Erik: Skitseforslag til Afvanding af Fiskebæk Sø. J.nr. 3139, Gjedsergaard pr. Fiskebæk, 21. marts 1941. Hedeselskabets Arkiv.

Landskabet omkring Fiskebæk Sø – eller rettere de beskedne rester af den oprindelige sø – er præget af egnens foretrukne afgrøder: sukkerroer og hvede.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet i Fiskebæk Sø, så brug dette link: www.dofbasen.dk.

Herunder ses en oversigt over de 90 fuglearter, som er registreret fra **Fiskebæk Sø**, pr. 14. januar 2014. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Lille Lappedykker	(13/47)	Rød Glente	(1/1)	Rødben	(7/23)	Solsort	(2/6)
Gråstrubet Lappedykker	(10/17)	Havørn	(5/6)	Hvidklire	(1/1)	Sjagger	(5/626)
Skarv	(2/2)	Rørhøg	(4/4)	Svaleklire	(1/1)	Sangdrossel	(1/1)
Fiskehejre	(5/10)	Blå Kærhøg	(3/3)	Mudderklire	(1/1)	Fuglekonge	(1/5)
Knopsvane	(17/33)	Spurvehøg	(4/4)	Hættemåge	(12/911)	Halemejse	(1/15)
Sangsvane	(7/256)	Musvåge	(14/27)	Stormmåge	(11/1252)	Sortmejse	(1/1)
Sædgås	(26/1112)	Fjeldvåge	(2/2)	Sølvmåge	(14/406)	Blåmejse	(1/7)
Kortnæbbet Gås	(3/57)	Tårnfalk	(4/10)	Klippehue/Tamdue	(1/15)	Musvit	(1/11)
Blisgås	(37/13340)	Dværgfalk	(1/1)	Huldue	(11/263)	Spætmejse	(1/1)
Grågås	(47/2843)	Vandrefalk	(3/3)	Ringdue	(12/938)	Korttået Træløber	(1/1)
Canadagås	(2/27)	Agerhøne	(1/1)	Tyrkerdue	(1/1)	Skovskade	(1/1)
Bramgås	(29/16707)	Fasan	(1/5)	Gøg	(2/2)	Huskskade	(10/29)
Nilgås	(1/2)	Engsnarre	(4/7)	Sanglærke	(5/20)	Allike	(4/397)
Gravand	(12/36)	Grønbenet Rørhøne	(3/3)	Landsvale	(6/235)	Råge	(3/425)
Pibeand	(39/1616)	Blishøne	(30/339)	Bysvale	(2/7)	Sortkrage	(7/11)
Knarand	(24/353)	Trane	(6/45)	Engpiber	(7/33)	Gråkrage	(10/214)
Krikand	(39/615)	Strandskade	(8/13)	Gul Vipstjert	(1/1)	Stær	(14/758)
Gråand	(45/2196)	Stor Præstekrave	(1/2)	Hvid Vipstjert	(7/11)	Tornirisk	(1/5)
Spidsand	(2/24)	Hjejle	(2/65)	Silkehale	(4/270)	Dompap	(1/2)
Skeand	(28/94)	Vibe	(39/699)	Gærdesmutte	(1/2)	Kernebider	(1/1)
Taffeland	(11/34)	Almindelig Ryle	(3/13)	Nattergal	(1/1)	Gulspurv	(2/10)
Troldand	(43/597)	Dobbeltbekkasin	(4/69)	Husrødstjert	(1/1)	Rørspurv	(1/2)
Toppet Skallesluger	(1/1)	Storspove	(2/2)				